

Verslag concept

Commissie Ruimte, Wonen en Klimaat

Datum commissievergadering	:	9 september 2019
Commissievoorzitter	:	dhr. M. Steeman
Commissieadviseur	:	Mw. M. van Boheemen
Telefoonnummer/e-mail	:	023-5144628/boheemenm@noord-holland.nl

Aanwezig:		
	Commissievoorzitter	dhr. M. Steeman
	Commissieadviseur	mw. M. van Boheemen
5	Leden van de commissie	GroenLinks mw. A. Gielen, mw. T. van Wijnen, mw. R. Kocken
		VVD dhr. J. van Gilse, mw. H. Kaamer van Hoegge
		FvD dhr. R. Dekker, dhr. D. van den Berg, dhr. E. Jensen
		D66 mw. I. Zaal, mw. S. Klaassen, dhr. M. Steeman
10		PvdA mw. A. de Vries, dhr. L. Voskuil
		CDA mw. M. Sanderse, mw. W. van Andel
		PvdD dhr. J. Hollebeek, mw. N. Seggelink
		PVV dhr. N. Kaptheijns, dhr. R. van Tiggelen
		SP dhr. E. Smaling, mw. M.F. van Oorsouw
15		ChristenUnie dhr. M. Klein, mw. E. Kaper
		50+ / PvdO dhr. P. Beving, dhr. D. de Vries
		Denk dhr. G. Everduim, mw. I. Vos
		Fractie Baljeu dhr. R. Baljeu
20	Gedeputeerde(n)	dhr. C. Loggen en dhr. E. Stigter
	Ambtelijke deelnemers	-
	Notulist	mw. D. de Rooij (Money Penny B.V.)
25	Afwezig met bericht	Kocken, Everduim, Kaptheijns, C. Loggen, R. Baljeu.

Agenda:

0. Technische briefing startnotities RES
1. Opening en mededelingen
- 30 2. Vaststelling van de agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Agenda, Lijsten moties en toezeggingen en C-agenda
3. Rondvraag gedeputeerde Loggen (portefeuilles Ruimte en Wonen)
4. Inspreekhalfuur
5. A-Agenda Klimaat en Energie
- 35 5a. Klimaat en Energie: Voordracht startnotities Regionale Energiestrategieën (A-agenda commissie RWK 09-09-2019)
6. B-Agenda Klimaat en Energie

Pagina 2

- 6a. Energie: Rapport Stroomstudie Energie-Infrastructuur Noord-Holland 2020-2050 (B-agenda commissie RWK 09-09-2019)
- 40 7. Rondvraag gedeputeerde Stigter (portefeuilles Klimaat en Energie)
- 8. Sluiting

C-agenda RWK 09-09-2019
- 9. C-Agenda Klimaat en Energie
- 45 10. C-Agenda Ruimte en Wonen

1. Opening en mededelingen

50 De **voorzitter** opent om 18.15 uur de eerste commissievergadering Ruimte, Wonen en Klimaat (RWK) in deze statenperiode en heet alle leden van het college, de commissieleden en de aanwezigen op de publieke tribune welkom. De leden van de andere statencommissies zijn aanwezig voor agendapunt 5a, de Regionale Energie Strategieën (RES).

55 Er zijn afmeldingen ontvangen van de heer Everduim (DENK) en mevrouw Kocken (GL). De heer Kaptheijns (PVV) wordt vervangen door de heer Deen.

60 De Metropool Regio Amsterdam (MRA) is besproken bij de agendacommissie van 26 augustus en raakt onderwerpen van verschillende statencommissies. Er is besloten dat de MRA overkoepelend bij de commissie RWK hoort. De Commissaris van de Koning is portefeuillehouder.

65 De voordracht van het Klimaatakkoord wordt niet besproken tijdens de reguliere commissievergadering op maandagavond 14 oktober, maar tijdens de extra vergadering op donderdagavond 17 oktober.

Op maandagavond 7 oktober worden een expert meeting en technische briefing georganiseerd. De commissieleden worden hierover nader geïnformeerd.

70 Op maandagochtend 16 september vindt er een Liander bijeenkomst plaats. Op verzoek van de vorige statencommissie energie is een topclass georganiseerd. Commissieleden kunnen zich aanmelden bij de griffier van commissie RWK.

De heer **Hollebeek** (PvdD) meldt een punt aan voor de rondvraag van Gedeputeerde Stigter, naar aanleiding van de technische vragen die hij heeft gesteld over agendapunt 10a.

75 De **voorzitter** wijst erop dat het voor een zorgvuldige beantwoording wenselijk is om vragen voor de rondvraag vooraf te melden bij de griffier. Hij verwijst naar de Notitie Werkwijze Statencommissies 2019–2023, die ter bespreking aan de agenda is toegevoegd.

Er volgt een voorstelronde door de aanwezige commissieleden en Gedeputeerde.

80 De Notitie Werkwijze Statencommissies is een handleiding hoe met de agenda om te gaan. Het doel is om zo effectief en voorspelbaar mogelijk te vergaderen. Iedereen moet de gelegenheid krijgen om zich goed op de vergadering voor te bereiden, zodat het debat op een goed niveau kan plaatsvinden. Stukken dienen tijdig te worden geagendeerd voor een goede inhoudelijke voorbereiding. Er wordt verzocht om uiterlijk de woensdag voorafgaand aan de vergadering op
85 maandag, vóór 12.00 uur, stukken te agenderen of verzoeken te doen. Bij vergaderingen op donderdag is het verzoek om dat uiterlijk op maandag voorafgaand aan de vergadering vóór 12.00 uur te doen.

90 De heer **Voskuil** (PvdA) verzoekt om een zekere flexibiliteit te houden.

De **voorzitter** antwoordt dat de verwachting is om tijdig te delen, maar dat er altijd uitzonderingen mogelijk zijn.

Pagina 4

95 De oproep vanuit de agendacommissie is om het onderlinge debat met elkaar aan te gaan. Alle voorzitters hebben het voornemen om het onderlinge debat op gang te brengen. Het dient geen vraaggesprek met Gedeputeerde te worden, maar een politiek debat.

2. Vaststelling van de agenda, verslag vorige vergadering, Strategische Agenda, Lijsten moties en toezeggingen en C-agenda

100

Er is nog een aantal openstaande toezeggingen vanuit de vorige commissie. De **voorzitter** vraagt of deze toezeggingen als afgehandeld kunnen worden beschouwd. Het gaat om drie toezeggingen uit de vorige commissie EEB. Omdat de commissie RWK een voortzetting is van de vorige commissie EEB, komen ze hier aan de orde.

105

Mevrouw **Klaassen** (D66) stelt voor om *grosso modo* te kijken of ze eraf kunnen. Zij is van mening dat de laatste toezegging over het Klimaatakkoord nog niet van de lijst kan. Bij het bespreken van het Klimaatakkoord komt er een overzicht met hoe de doelen van de Provincie kunnen worden geraakt door het Klimaatakkoord. Daar wil ze op wachten.

110

De commissie stemt hiermee in. De eerste twee toezeggingen kunnen als afgehandeld worden beschouwd.

115

Op de C-agenda staan stukken vanaf februari 2019 omdat er in verband met de verkiezingen en de formatie na februari geen reguliere commissievergaderingen meer zijn geweest. Vragen en opmerkingen bij de stukken op de C-agenda kunnen worden gesteld bij de rondvraag van Gedeputeerde Stigter. Zijn deze er niet, dan zijn de stukken bij de C-agenda voor kennisgeving aangenomen.

120

De agenda van de commissievergadering RWK van 9 september 2019 wordt vastgesteld.

Er zijn geen opmerkingen over de verslagen van de commissievergadering EEB van 11 februari en de commissievergadering R&W van 25 februari. Hiermee zijn de verslagen vastgesteld.

125

Er zijn geen opmerkingen over de lijst met moties en de Strategische Statenagenda.

3. Rondvraag gedeputeerde Loggen (portefeuilles Ruimte en Wonen)

130

Er zijn geen rondvragen aangemeld en er zijn geen bespreekpunten. Gedeputeerde Loggen is niet aanwezig.

4. Inspreekhalffuur

135

Er zijn geen insprekers aangemeld voor het inspreekhalffuur.

5. A-Agenda Klimaat en Energie

140

5a. **Klimaat en Energie: Voordracht startnotities Regionale Energiestrategieën (A-agenda commissie RWK 09-09-2019)**

145 Er zijn vooraf technische vragen gesteld door de PvdD. De beantwoording zit bij de stukken. Voorafgaand aan deze vergadering heeft een technische briefing plaatsgevonden. In de toekomst zullen technische briefings niet op dezelfde dag plaatsvinden als de reguliere vergadering.

150 In de eerste termijn kunnen partijen aangeven hoe zij tegenover het voorliggende voorstel aankijken en politieke vragen benoemen. In de tweede termijn kan worden ingegaan op de politieke discussiepunten en wordt aan de commissieleden verzocht of het voorliggende stuk als bespreekstuk of hamerstuk kan worden doorgeleid naar de vergadering van Provinciale Staten op 30 september.

155 *Eerste termijn:*

Mevrouw **Seggeling** (PvdD) is blij om te zien dat met deze coalitie een energieke wind gaat waaien en dat er serieus aan de slag wordt gegaan met punten die bij de PvdD al jaren hoog op de agenda staan. Het is twee voor twaalf en er moet werk van worden gemaakt om de aarde leefbaar te houden voor mens en dier. De PvdD is van mening dat de startnotitie RES niet duurzaam genoeg is. Dit heeft te maken met het onder voorwaarde toestaan van biomassa als duurzame energiebron. Het kappen en verbranden van bomen is niet duurzaam. Het Planbureau voor de Leefomgeving en de Sociaal Economische Raad zijn onlangs een studie gestart naar de beschikbaarheid en toepassingsmogelijkheden van de diverse soorten biomassa in Nederland. Het doel is om de duurzaamheid in kaart te brengen. De duurzaamheid van biomassa als energiebron staat ter discussie en er is nog een hoop onduidelijkheid. Waarom inzetten op biomassa centrales als er nog veel onduidelijkheid is over de duurzaamheid ervan? Er is nog geen duidelijk antwoord gegeven over wat betrokken partijen als duurzaam aanmerken en dat ze daarin onderling van mening verschillen. In 2018 is er door het RIVM gewaarschuwd voor extra fijnstof in de lucht door energieproductie met houtige biomassa. Fijnstof inademen kan de gezondheid schaden bij kinderen, ouderen en longpatiënten. De randstad hoort bij de vuilste gebieden van Europa, volgens cijfers van het RIVM. De PvdD is van mening dat we de komende elf jaar vol moeten gaan voor bewezen duurzame energiebronnen en geen tijd en geld moeten investeren in een energiebron waarvan de duurzaamheid en de invloed op de luchtkwaliteit nog te onduidelijk is.

175 Zou de rol van biomassa uit de RES moeten verdwijnen?

De RES gaat over de Opgave Gebouwde Omgeving en Elektriciteit, twee van de vijf opgaven uit het Klimaatakkoord. Deze opgaven staan niet op zichzelf.

180 De heer **Klein** (CU) interrumpeert en vraagt mevrouw Seggeling wat beter is. Rest- en snoeiafval laten verrotten op de grond waardoor CO₂ vrijkomt. Of in een biomassacentrale verstoken zodat er huizen mee kunnen worden verwarmd in plaats van met gas.

185 Volgens mevrouw **Seggeling** (PvdD) hoeft er geen gebruik te worden gemaakt van biomassa, want er zijn genoeg bewezen alternatieven.

De heer **Klein** (CU) vraagt wat er dan moet gebeuren met het snoeiafval?

Mevrouw **Seggeling** (PvdD) merkt op dat er dan misschien minder moet worden gesnoeid.

190 Ze gaat verder met haar punt over de Opgave Gebouwde Omgeving en Elektriciteit. In de RES worden
geen strategieën ontwikkeld voor industrie, mobiliteit en landbouw en landgebruik.
Hoe en op welk moment worden de strategieën voor de andere deelgebieden ontwikkeld? De PvdD
vindt dat er ook voor deze deelgebieden een apart document zou moeten worden opgesteld conform
de RES en dat dit simultaan zou moeten lopen aan de ontwikkeling van de RES. Anders is het risico
195 totaaloverzicht heeft.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) noemt dit een bijzonder tijdperk. Met indoctrinatie en groepsdenken kun
je mensen de grootst mogelijke onzin laten geloven. Hij noemt de boeken 'Extraordinary Popular
Delusions' en 'The madness of crowds' van Charles Mackay, gepubliceerd in 1841.
200 Ter verduidelijking noemt de heer Van Tiggelen enkele feiten. De natuur heeft de afgelopen 550
miljoen jaar het aantal CO2 moleculen per 10.000 in de atmosfeer terug gebracht van 70 naar 4.
Dichtbij het niveau waarin plantaardig leven niet meer mogelijk is. De verwijderde koolstof zit nu
opgeslagen in bruinkool, steenkool en koolzuurcarbonaat, wat ook biomassa is, alleen schoner. De
extra molecuul van 3 naar 4 wordt magische krachten toegedicht. Droogte, extreme regenval,
205 minder sneeuw, meer sneeuw. De zeespiegel is de afgelopen 20.000 jaar met 120 m gestegen. De
laatste paar centimeter zou de schuld van de mens zijn. Veel mensen vinden het normaal om hout te
verbranden als bron van energie, hetgeen een terugkeer is naar het stenen tijdperk. Wind en zon kan
onmogelijk op grote schaal in ons elektriciteitsnet. Het kernprobleem is dat het gaat om aanbod
gestuurde stroomvoorziening waarbij vraag en aanbod zelden op elkaar aansluiten. Van de
210 geïnstalleerde capaciteit leveren wind en zon respectievelijk gemiddeld 16 en 10%.
De PVV vindt dat mensen vrij moeten zijn om bijvoorbeeld van het gas af te gaan. De PVV heeft
echter grote problemen met het verplicht deelnemen aan het Klimaatakkoord. Je eigen onwetendheid
opdringen aan anderen tegen hoge kosten, is een aantasting van vrijheid. Hier is de PVV fel op
tegen. Aangezien we volgens diverse wetenschappers en de NASA aan de vooravond staan van een
215 nieuwe ijstijd, lijkt de PVV het kunstmatig opschroeven van energieprijzen ronduit crimineel.
Wanneer komt er een einde aan deze collectieve waanzin?

De heer **Van Gilse** (VVD) ziet wat voorligt als een logisch uitvloeisel van het aanstaande
Klimaatakkoord. De VVD is op zoek naar hoe het haalbaar en betaalbaar kan worden gemaakt en
220 naar draagvlak.
Voor de RES is geen landelijke verdeling van de doelstellingen gemaakt. Het doel is niet concreet.
Heeft de Provincie voor de deelregio's een doelstelling in gedachten, bijvoorbeeld een dertigste deel
van de totale te bereiken schone energie. Of een verdeelsleutel voor de beschikbare 12 miljoen
aanhouders. Kunnen anderen dan achterover leunen?
225 In de RES staat de volgende tekst: "De RES is een document waarin tot het jaar 2030 de opgave van
duurzame elektriciteitsopwekking en aardgas vrij maken van de gebouwde omgeving uit het
Klimaatakkoord zijn uitgewerkt." Uit deze tekst kan de indruk ontstaan dat we in 2030 aardgasvrij
moeten zijn, terwijl dat pas in 2050 het geval is. De VVD zou deze tekst graag aangepast zien.
Kernenergie wordt nergens in de stukken genoemd. Landelijk wordt kernenergie niet uitgesloten als
230 uitkomst van de participatie. Landelijk wordt kernenergie als CO2 vrije bron van elektriciteit
genoemd. Als het landelijk bespreekbaar is en in de deelregio's wordt het niet genoemd, dan zal de
participatie er ook niet komen. Hoe kan dat worden opgenomen?

De heer **Klein** (CU) interrumpeert en merkt op dat kernenergie buiten de RES valt omdat het niet
235 hernieuwbaar is en niet binnen de doelstelling van 35 TeraWatt uur valt.

De heer **Van Gilse** (VVD) verwijst naar de stukken en de landelijke website van het Klimaatakkoord, de RES wordt daarin duidelijk genoemd.

240 In het Klimaatakkoord is afgesproken dat bij de opwekking van duurzame energie de burgers minstens de helft moeten kunnen profiteren, bijvoorbeeld dat buurtbewoners voor de helft eigenaar worden van een windmolen of zonnepark. In de landelijke tekst staat ook “of doordat een deel van de winst wordt geïnvesteerd in buurtprojecten.” Dit staat niet in de voorliggende notitie en zou hij graag toegevoegd zien.

245 Minimaal 50% lokaal eigendom en 60 zonnepanelen worden als ondergrens gesteld om het project te laten meetellen. Is er dan geen risico dat mensen aan grote projecten meedoen en zonnepanelen op hun eigen dak achterwege laten? Is dat te omzeilen door met een aantal mensen een coöperatie te beginnen? Of geldt als criterium de SDE subsidie?

250 De taakstellingen van wind op land tellen mee voor de RES. Noord-Holland heeft zijn taak al vervuld, andere provincies nog niet. Om hoeveel TeraWatt uur gaat het en hoever brengt het ons naar de te halen doelstelling?

In het coalitieakkoord is afgesproken dat er in Noord-Holland Noord geen wind op land bijkomt, tenzij een groot draagvlak wordt aangetoond. In de startnotitie wordt Noord-Holland Noord aangeprezen als zeer geschikt voor wind op land. Hoe rijmt dit met elkaar?

255 Als een gemeente of deelregio veel draagvlak heeft voor een nieuw windpark, maar ze leggen dat aan de grens van het windpark, mogen de burens dan meebeslissen?

Er wordt duidelijk gesproken over eigen initiatief en regionale innovatie. In de startnotities gaat het over de inpassing van nieuwe wind- en zonne-energie met alleen bewezen technologie. Dat betekent dat in deze startnotities weinig van innovatie terecht komt. Hoe kijkt Gedeputeerde daarnaar?

260 Initiatieven als kleinschalige zonnedaken, getijdenenergie, zon op water en aquathermie tellen niet mee. Kan Gedeputeerde aangeven waarom?

Noord-Holland wordt aan drie kanten door water omsloten. In het coalitieakkoord heeft de VVD voorkeur voor wind op water. Hoe verhoudt zich dat tot het aandeel van wind op land?

265 Geothermie wordt genoemd als warmtebron bij het onderdeel gebouwde omgeving. Terwijl geothermie ook een goede bron van elektriciteit kan zijn. Gaat dat meetellen of niet?

Er worden belangrijke stakeholders genoemd voor de ateliers, maar de ontwikkelaars en beleggers ontbreken. Waarom?

270 De VVD vindt draagvlak belangrijk. In het stuk staat dat de transitie een participatie-opgave is. Er is geen beroep mogelijk en er is korte tijd, dat stelt extra hoge eisen aan de participatie. De heer Van Gilse heeft ervaring met het tot stand komen van regionale stukken. Hij ziet een potentieel probleem bij het draagvlak. Hoe wil Gedeputeerde hiermee omgaan?

Wat gebeurt er als een gemeente de startnotitie of de RES 1.0 niet ondertekent?

275 Mevrouw **Klaassen** (D66) toetst ten aanzien van windenergie in de kop of er is afgesproken om tot aan de RES een ‘nee, tenzij beleid’ te hebben en dat in de RES wel alle ruimte wordt geboden.

De heer **Van Gilse** (VVD) antwoordt dat het, met de notitie erbij, om breed draagvlak gaat.

280 Mevrouw **Sanderse** (CDA) komt terug op het punt dat de gemeente ruimte moet krijgen om op het eigen grondgebied na te gaan welke mogelijkheden er zijn om met de RES aan de slag te gaan en zich niet beperkt te voelen door de bestaande regelgeving. Daarna kan worden getoetst aan provinciaal beleid en waar de regels de plannen raken.

285 Wat betreft de gewijzigde wind op land opstelling is zij benieuwd hoe bij de uitwerking van de gewijzigde wind op land strategie de RES vorm krijgt. Wordt er dan gewacht op de goedkeuring van de uitwerking coalitieakkoord op de RES?

290 Mevrouw Sanderse vindt het een mooi proces, van onderop, in heel Nederland, er gaan allemaal processen lopen. Maar wat gebeurt er bijvoorbeeld als er geen opgave komt uit de regio? Hoe kunnen Provinciale Staten voeling houden met het proces? Het is een goed, gedegen proces, maar wel een ambtelijk proces. Er zijn veel professionals bij betrokken en het draagvlak moet komen van de initiatieven. Dat geeft een verschil in het speelveld in de praktijk. De mensen van buiten kunnen slimme keuzes maken. Provinciale Staten zijn op zoek naar het eigenaarschap en hoe het risico op bureaucratie te minimaliseren.

295 Mevrouw **Gielen** (GL) vindt het ook belangrijk om als Staten betrokken te blijven bij het proces. Het is belangrijk om met verschillende partijen aan de slag te gaan met de energietransitie. Men gaat nu samenwerken op regioniveau en dat is spannend. Het is anders dan men gewend is en het biedt mooie kansen, maar het roept ook vragen op. De notitie gaat ook naar alle gemeenten en waterschappen. Het is lastig om nog inhoudelijke punten mee te geven. Sommige gemeenten wachten met het vaststellen van de startnotitie totdat in november het Klimaatakkoord wordt vastgesteld. Mevrouw Gielen wil Gedeputeerde meegeven dat het belangrijk is dat de Stuurgroep nadenkt over het scenario dat het niet wordt goedgekeurd, of als er versies met amendementen komen of meerdere versies naast elkaar. Dat baart haar zorgen en ze vraagt zich af hoe Gedeputeerde dat risico zelf inschat en hoe de democratie legitimering kan worden gewaarborgd. Hoe ziet Gedeputeerde de rol van de Provincie binnen de RES en de stuurgroep bij het scenario dat regio's alles aan de randen neerzetten of op weinig of niets intekenen. Denkt hij aan een meer regisserende rol? Ze hoopt dat de Staten betrokken blijven bij het verloop van het proces. Ze stelt voor om niet alleen de RES 1.0 te bespreken, maar al eerder betrokken te worden.

310 Mevrouw **De Vries** (PvdA) noemt het gevoel voor urgentie bij de PvdA ten aanzien van de maatregelen rondom klimaatverandering. Ze sluit zich aan bij de heer Van Gilse (VVD) over de betaalbaarheid van de maatregelen.

315 Ze noemt een zinssnede uit de voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten: "Bij de ambities en inzet door de Provincie Noord-Holland staat opgenomen dat de economische kansen van energietransitie en economische clusters richtinggevend zijn." Hoe moet deze zinssnede worden geïnterpreteerd? Economische kansen benutten daar waar mogelijk, maar de opdracht uit het Klimaatakkoord is leidend. Of zijn de economische clusters leidend en mogelijk een obstakel voor oplossingen voor de opdracht uit het Klimaatakkoord?

320 De PvdA staat kritisch tegenover biomassacentrales, zeker waar ze draaien op niet regionale import. Wat de PvdA betreft zou het hooguit zo kunnen zijn dat een bestaande centrale als overgangmaatregel nog wordt gebruikt. Een probleem kan zijn dat het in de nationale regelgeving nog steeds als duurzaam wordt aangemerkt.

Wat betreft de betrokkenheid van de statenleden bij het democratische proces, heeft mevrouw De Vries begrepen dat ze bij de vervolgstappen al worden betrokken. Klopt dat?

325 De heer **Klein** (CU) meldt dat het CO2 niveau vandaag 409 parts per million bedraagt en in 1960 320 parts per million. De gevolgen voor het klimaat door het stijgende CO2 niveau zijn onomstotelijk bewezen. Alle reden om aan de slag te gaan met de energietransitie. De heer Klein vindt het een spannend proces. Het gezamenlijke doel is om 35 TeraWatt uur hernieuwbare energie op land op te wekken. Er is geen stimulans voor een individuele regio om zijn eerlijke aandeel te halen. Er zou een stevige regie moeten zijn. De heer Klein was verbaasd dat de Provincie geen regierol heeft. Dat vindt

hij jammer en niet verstandig. De kans is groot dat, als de RES-sen er zijn, we niet aan de 35 TeraWatt uur komen. Wat houdt 'het goede gesprek' in en hoe stimuleert dit de regio's om aan hun taakstelling te voldoen?

Het College stelt de concept RES vast. Wordt deze gedeeld met Provinciale Staten?

335 In Noord-Holland Zuid wordt gestreefd naar 50% lokaal eigenaarschap, maar in Noord-Holland Noord niet. Waarom is hiervoor gekozen?

Er moet recht worden gedaan door de RES-sen aan het verbruik en de potentie van de Noord-Hollandse regio's. Betekent dat dat er per RES regio een bepaald verbruik moet worden gerealiseerd of voor de hele Noord-Hollandse regio of de subregio's binnen de RES regio's? Wat is de verdeelsleutel?

340 Er wordt gesproken over het koppelen van de mogelijke opwek aan het net. Minister Wiebes heeft op 28 juni een kamerbrief gestuurd met suggesties voor het oplossen van de netcapaciteit. Dat zijn ook juridisch-technische oplossingen, waarbij bijvoorbeeld een deel van de reservecapaciteit tijdelijk kan worden ingezet. Wordt dat meegenomen in de bespreking met de regio's?

345 De heer **Smaling** (SP) vindt het geen klein ding om voor de RES te gaan. Het onderwerp Klimaatakkoord leeft erg, het maakt veel los. Het is ook een zorg dat het verspreid is over 30 regio's, soms ligt de verantwoordelijkheid bij gemeenten, voor een deel wordt het uitbesteed. Het is belangrijk om klip en klaar te hebben in hoeverre de Provinciale Staten hierover gaan? Zijn er momenten waarop wij ja of nee kunnen zeggen of bijsturen? Als dat onduidelijk is, wordt het een structuur in een structuur. Dit vergt veel discussie op democratisch politiek niveau.

De voorgestelde ingrepen spelen zich op verschillende schaalniveaus af, dat vindt hij zorgwekkend. Niet alles kan op gemeenteniveau worden bekeken. Bijvoorbeeld op het gebied van bodemdaling kan Noord-Holland iets betekenen. Er is veel industrie, energiebesparing, CO2 reductie ter hand nemen. Op termijn geothermie en waterstof. Dat sneeuwt onder door de focus op onderwerpen in de RES. Participatie en draagvlak gebeurt vaak op 'geitenwollensokken' niveau of communicatiewetenschappers praten met andere hoogopgeleiden over een wijk. In Noord of Volendam is een andere toon nodig om mensen de noodzaak van de ingrepen duidelijk te maken. De heer Smaling benadrukt dat het meekrijgen van mensen cruciaal is. Hij wijst op een kamerbrief van 1 februari 2016 van toenmalige minister Kamp 'Samen energieprojecten realiseren: een visie op omgevingsmanagement'. De hoofdstukken zijn: Samenbinden van belanghebbenden, Het zo goed mogelijk betrekken van de omgeving, Transparantie en Vertrouwen. Hij nodigt Gedeputeerde uit om deze op te zoeken.

365 De heer **Dekker** (FvD) zag de startnotities als procesverhalen. De inhoudelijke richting is niet duidelijk. Er worden plannen gepresenteerd voor intermitterende bronnen, zoals windmolens en zonneakkers. Deze moeten een belangrijke bijdrage leveren aan de energieproductie van de toekomst met de horizon naar 2050. Het risico van deze bronnen is dat er een basislastcentrale nodig is voor leveringszekerheid van elektriciteit. De schoonste vorm van het voeden van basislastcentrales is nog steeds gas. FvD pleit voor het maximaal blijven gebruiken van de gasinfrastructuur gedurende de periode tot 2050. FvD vindt het belangrijk dat de energietransitie optimaal qua economie en effectiviteit wordt ingericht.

375 Mevrouw **Klaassen** (D66) waardeert het om door deze startnotities betrokken te worden bij de totstandkoming van de RES-sen. Het is voor statenleden een kans om Gedeputeerde Staten mee te geven hoe zij naar RES 1.0 zullen kijken. Het RES-proces is complex. De ambitie moet lokaal worden opgebouwd en de Provincie heeft daar diverse rollen bij: kaderstellend, maar ook als partner en met een eigen verantwoordelijkheid. D66 sluit zich deels aan bij de VVD ten aanzien van de doelstelling.

380 Met welke ambitie zit het college aan tafel? We willen recht doen aan het verbruik. Dat is een mooie ambitie, maar hoe krijgt dat vorm? Wat is recht doen aan het verbruik? Hoe komt dat bij ons terug? Bepalen wij als statenleden en raadsleden door in te stemmen met de RES dat we voldoen aan ons verbruik?

385 Hoe is de governance ingericht? De stuurgroep gaat sturen op het proces. Waar worden dilemma's beslecht? Wat krijgt er voorrang op welk moment? Hoe gaan we ermee om als we er niet uit komen? D66 onderschrijft de volgende uitgangspunten waaraan de RES 1.0 zal worden getoetst. De herkenbaarheid van de Omgevingsvisie, de ambities uit het coalitieakkoord, het belang van maatschappelijke kwaliteit, de bescherming van NNN, de mogelijkheid voor lokaal eigendom, participatie en, waar het kan, de opbrengst in de regio houden.

390 Mevrouw Klaassen vraagt nog aandacht voor haalbaarheid en betaalbaarheid, een eerlijke verdeling in de lusten en lasten. Ze verwijst naar de openstaande toezegging. Krijgen Provinciale Staten een overzicht van de doelen in het Klimaatakkoord? Hoe wordt geborgd dat de doelen uit het coalitieakkoord worden gehaald?

395 Ze noemt de strategische opgave. Er moet in samenhang naar alle ambities worden gekeken, zoals industrie, mobiliteit en landbouw. Wanneer wordt dat gedaan?

De heer **Beving** (50PLUS/PVDO) vindt de biogas centrales een angstige ontwikkeling. Wat te doen met snoeihout? Dat kan worden gecomposteerd. Verbranden is niet de beste optie. In Amsterdam bijvoorbeeld moet het afvalenergiebedrijf veel energie en warmte leveren voor 35.000 huishoudens. Hiervoor worden dieselmotoren gebruikt om dat te realiseren omdat het afvalenergiebedrijf niet meer aan zijn leveringsverplichting kan voldoen. Vandaar een woord van waarschuwing: pas op met het gasnet. Dat zou in de komende jaren een belangrijke bron van energie kunnen worden.

Beantwoording door Gedeputeerde **Stigter**:

405 Hij ziet grote betrokkenheid bij de statenleden. De RES is een belangrijk instrument bij de opgave waar we voor staan met energie. Het is een spannend proces. Het ligt gevoelig in de samenleving, draagvlak is een belangrijk punt. Het is een gezamenlijk proces van verschillende overheden, ook de Rijksoverheid gaat een rol spelen. Er zitten veel onzekerheden in dat proces. Hoe zitten we daar als bestuurders? Wat als het niet goed gaat? Wat als de doelstellingen niet worden gehaald?

410 Een belangrijk uitgangspunt van de RES-sen is dat de interactie met de samenleving belangrijk is voor het slagen van het project. Als het niet lukt om draagvlak te krijgen voor de RES-sen, dan staat ook het draagvlak van het Klimaatakkoord ter discussie. Met de RES-sen komt de uitvoering van het Klimaatakkoord dichtbij de mensen. Nu wordt de omslag gemaakt van proces naar inhoud. Er worden gesprekken georganiseerd met inwoners, statenleden en raadsleden.

415 In het coalitieakkoord staat dat er geen nieuwe biomassacentrale komt. De RES-sen gaan niet over biomassa, maar over de opwekking van elektriciteit. Dat wordt in deze fase primair gehaald uit wind- en zonne-energie. Kernenergie wordt uitgesloten van de RES-sen. Hiermee wordt niet afgewijkt van het Rijkskader, waarin het niet voorstelbaar is dat er vóór 2030 gebruik wordt gemaakt van kernenergie. Het biomassa dossier komt terug bij de Provinciale Staten. Op 21 november vindt hierover een BOT-overleg plaats.

420 Hoe verhouden de RES-sen zich tot de andere opgaven? De RES-sen gaan over elektriciteit, maar vanuit industrie, mobiliteit, gebouwde omgeving en landbouw moet ook een steentje worden bijgedragen aan het Klimaatakkoord. Deze zijn buitengesloten van de RES, maar de samenhang is er wel.

425 Landelijk is een elektriciteitsopbrengst van 35 TeraWatt uur afgesproken. Er is geen verdeling tussen provincies of binnen provincies tussen noord en zuid. De regio moet met een bod komen, wat uiteindelijk moet optellen tot een totaal van 35 TeraWatt uur. Er zijn wel indicaties meegegeven. Dat

traject is de afgelopen maanden doorlopen. Er is in kaart gebracht waar de ruimte zit en waar beperkende regimes liggen. Op basis daarvan gaan Gedeputeerde Staten het gesprek aan om te kijken waar de mogelijkheden en ambities liggen. Hoe ver rijkt de verantwoordelijkheid van de Provincie Noord-Holland? Als het inwonersaantal leidend is voor de doelstelling, dan zal het aandeel van Noord-Holland groter zijn.

430

Wat gebeurt er als de regio's niet tot een bod komen? Dan wordt er begonnen met 'het goede gesprek' tussen het Rijk en decentrale overheden. Het Rijk heeft gevraagd om als decentrale overheden na te denken over de vorm als regio's niet tot een bod komen. Onlangs is een

435

gezamenlijk traject gestart om daarover na te denken. Gedeputeerde informeert de statenleden hierover als er meer bekend is. Als laatste middel kan het Rijk ingrijpen, maar daar is het Rijk terughoudend in. Ook de Provincie is terughoudend om dat in te zetten.

Wat wordt wel en niet meegeteld? Een zonnepaneel telt mee in de gebouwde omgeving. Het telt mee als bewoners een coöperatie vormen, mits de schaal wordt bereikt.

440

Het coalitieakkoord doet heldere uitspraken over het toepassen van windenergie in Noord-Holland Zuid. Dat vormt het uitgangspunt voor de RES-sen. Als er met draagvlak een locatie wordt gevonden voor windenergie, dan worden ze ook geplaatst.

Hoe verhouden wind op land en wind op zee zich tot elkaar? In het Klimaatakkoord zijn deze onderscheiden, er is geen uitwisseling mogelijk.

445

Welke technieken worden wel of niet meegenomen? Het moet gaan om bewezen technieken. Er wordt nu ingezet op zon en wind. We weten niet wat de toekomst zal brengen. Over twee jaar wordt er opnieuw gekeken of de afspraken in de RES worden nagekomen. Als er dan andere technieken in beeld zijn, kunnen deze in de aanpassing van de RES worden meegenomen. Dat geldt bijvoorbeeld voor geothermie.

450

Er is aandacht gevraagd voor draagvlak en het democratische proces. De Provincie is niet de enige overheid die daarover gaat. Aan de verschillende staten worden kaders meegegeven voor de doorontwikkeling. Er wordt een proces ingericht waarbij statenleden en raadsleden samen interactief nadenken over de omvang van een RES-gebied. Er wordt ook gestart met participatieprocessen met burgers. De statenleden worden uitgenodigd voor de regionale sessies. De raad en staten worden

455

betrokken bij de concept RES.

De formele democratische legitimering staat, de RES wordt vastgesteld door de staten, dat gebeurt wel laat in het proces. Er moet aan de voorkant worden geïnvesteerd.

Wat zijn de kansen? De clusters binnen de Provincie met innovatie bieden kansen om de procesgang van de RES-sen te ondersteunen. Het is niet de bedoeling geweest om clusters uit te sluiten.

460

Voor wat betreft biomassa is het coalitieakkoord leidend, er komen geen nieuwe biomassacentrales. Maar biomassa blijft wel een belangrijke energiebron.

Hoe gaat het proces lopen als de doelstellingen nog niet zijn toebedeeld? Mocht de Provincie in het proces meer de regie moeten gaan voeren, dan zal de dynamiek veranderen. Gedeputeerde wil voorkomen dat het bij de Provincie wordt neergelegd. Het is een gezamenlijke opgave. Als Provincie luisteren of faciliteren we niet alleen, we vinden er ook iets van. De Omgevingsvisie is leidend bij de RES-sen. Eveneens leidend is ons committeren aan de doelstellingen. Zijn de vastgestelde kaders passend bij de doelstellingen? Dat is nu nog niet duidelijk, dat komt eind 2019 of begin 2020 aan de orde.

465

In de notitie is iets opgenomen over het eigenaarschap van Noord-Holland Zuid en niet van Noord-Holland Noord. Hiervoor heeft Gedeputeerde geen verklaring. Misschien is het een absoluut cijfer. Het vergroten van eigenaarschap is even leidend voor Noord als voor Zuid. Dit is zelfs een belangrijke sleutel voor het krijgen van draagvlak.

470

Wie gaat hierover en wat zijn momenten van bijsturing? Het is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van gemeenten, provincies en waterschappen.

475 Het schaalniveau van de RES-sen is niet automatisch het enige schaalniveau waar vraagstukken aan de orde zijn. De RES-sen zijn een belangrijk instrument bij het uitvoeren van het klimaatbeleid, maar niet het enige instrument. De regio's gaan hiermee aan de slag en kunnen tegen dezelfde zaken aan lopen. Dan spreek je over een nationaal vraagstuk. In het verleden gebeurde dat andersom. De Omgevingswet wordt als voorbeeld genoemd over hoe het Rijk kan omgaan met de omgeving, burgers en belangenorganisaties. Gedeputeerde heeft gesproken met toenmalig minister Kamp of we iets kunnen leren van de Omgevingswet ten behoeve van de energietransitie. Hier is de Kamerbrief uit voortgekomen die werd genoemd door de heer Smaling (SP).
480 Het is een processtuk, het startpunt van het gesprek, de inhoud komt later. Gedeputeerde deelt de uitgangspunten genoemd door de heer Dekker (FvD) over effectieve aanpak en leveringszekerheid. De opmerking over de gasinfrastructuur deelt Gedeputeerde ook. Het gasvrij maken van woningen wordt niet alleen gedaan vanuit de klimaatopgave, maar ook om de aardgaswinning uit Groningen terug te brengen. De gasinfrastructuur zou belangrijk kunnen worden bij de toepassing van waterstof. De huizen worden afgetapt van het aardgas, de leidingen blijven erin. Gedeputeerde zit voor wat betreft de doelstellingen niet aan tafel 'met het vingertje', maar
490 benadrukt de gezamenlijkheid van de opgave. Nu faciliterend, maar gaandeweg, als de inhoud meer op tafel ligt, zal dat anders worden. In de stuurgroepen worden de inhoud en de uitgangspunten van de doelstellingen bij elkaar gebracht. Er zijn toezeggingen gedaan om het Klimaatakkoord langs de provinciale doelen te leggen. Dat zal worden gekoppeld aan de bespreking van het Klimaatakkoord. De RES is een onderdeel van de
495 opgave van de Provincie. Het is belangrijk om het nu te behandelen en niet na het Klimaatakkoord.

Tweede termijn:

500 Mevrouw **Sanderse** (CDA) vraagt of ze het goed heeft begrepen dat er geen uitvoeringsbeleid wordt gemaakt voor nieuwe windmolens, maar dat de RES leidend is en dat er daarna een uitvoeringsstrategie wordt gemaakt. Deze vraag is nog niet beantwoord door Gedeputeerde. Biomassa is één van de leidende principes in de RES. Biomassa is onder voorwaarde duurzaam, op te wekken in de regio. Mag dat zo worden opgevat dat de huidige biomassa centrales blijven bestaan, maar dat de grootschalige, zoals in Diemen, geen onderdeel is van de RES?
505 Het CDA is blij met het gedeelde gevoel dat de Staten betrokken moeten blijven bij het proces. Kan Gedeputeerde een **toezegging** doen over de bureaucratisering? Er wordt veel gedaan met professionals en ambtenaren. Men moet ook oog blijven houden voor het lokale, bijvoorbeeld energiecorporaties.
510 De heer **Klein** (CU) noemt dat de Provincie, samen met Liander, de enige partij is die met beide RES-sen aan tafel zit. Is Gedeputeerde van plan om dit in de gaten te houden om er impliciet op te kunnen sturen? Hij vindt het goed om te horen dat lokaal eigenaarschap in Noord-Holland Noord op het netvlies staat. Wel vindt hij het vreemd dat het is verdwenen uit de startnotitie, terwijl het wel landelijk is afgesproken en in Noord-Holland Zuid een doel is. Hij is benieuwd of het er alsnog in kan. Verder is hij benieuwd hoe dit praktisch werkt. Er zijn twee documenten en twee websites die op elkaar lijken. Werkt er één groep ambtenaren voor de twee regio's?
515 De heer **Van Gilse** (VVD) merkt op dat we vooraf geen duidelijkheid geven en als we het niet eens worden, dan wordt er gewerkt aan een escalatieladder. Hij beveelt aan om dat zo snel mogelijk te doen.

Kernenergie wordt uitgesloten omdat dat vóór 2030 niet lukt. Op de website van het Klimaatakkoord staat dat kernenergie als CO2 vrije bron van elektriciteit wordt genoemd bij de landelijke RES. Er wordt ook gezegd dat er bij de RES een doorkijk is tot 2050. Daarom zou het wat de VVD betreft wel moeten worden benoemd.

Over het lokaal eigenaarschap van 50% in Noord-Holland Zuid verwijst de heer Van Gilse naar de landelijke tekst: "... of doordat een deel van de winst wordt geïnvesteerd in buurtprojecten." Deze tekst zou hij graag toegevoegd willen zien.

Een aantal partijen wordt genoemd als stakeholder, maar ontwikkelaars en beleggers ontbreken. De heer Van Gilse vraagt of deze kunnen worden toegevoegd.

Beantwoording door Gedeputeerde **Stigter**:

Bij de uitwerking van het coalitieakkoord ten aanzien van wind wil Gedeputeerde het onderscheid maken tussen Noord en Zuid. In het coalitieakkoord staat over Noord expliciet aangegeven dat het huidige regime van toepassing is en er wordt verwezen naar de RES. Na de RES wordt er opnieuw naar gekeken. Ten aanzien van Zuid wil men nu al de ruimte geven om wind te faciliteren. Dat kan op verschillende manieren. Gedeputeerde Staten zijn aan het wegen welke constructie het meest passend is. Gedeputeerde komt erop terug hoe een en ander juridisch wordt vertaald.

Over biomassa geeft het coalitieakkoord aan dat het over nieuwe biomassa centrales gaat. Deze worden nu uitgesloten, ze worden niet opgeteld bij de 35 TeraWatt uur. Dat zegt niets over de bestaande biomassa centrales.

Er wordt aandacht gevraagd voor het oog voor het lokale om bureaucratiesering te voorkomen. Gedeputeerde **zegt toe** dat hij dat aan tafel met gemeenten zal benadrukken. Hij heeft hier onlangs een interview over gegeven. Professionals zijn belangrijk, maar het gaat juist ook om andere groepen burgers.

Gedeputeerde verzekert dat hij het proces aan tafel, samen met Liander, in de gaten zal houden. Juist de Provincie heeft het totaaloverzicht.

Gedeputeerde heeft niet helder waarom de 50% participatiedoelstellingen zijn weg gehaald. Het uitgangspunt geldt zowel voor Noord als voor Zuid. Hij zal dit signaal meegeven in stuurgroep verband.

Hoe komt het dat twee verschillende deelgebieden met twee verschillende regio's een gelijklopend startdocument hebben? Effectiviteit is een belangrijk uitgangspunt voor de energietransitie. Dat geldt ook voor de interne processen.

De samenvatting van de heer Van Gilse over de escalatie klopt. De focus bij de RES-sen ligt tot 2030. Wat vraagt het nationaal programma van ons? Gedeputeerde zal nagaan wat er staat over kernenergie. Het is een momentopname. Blijkt bij de herijking dat het wel mogelijk is, dan kan het eventueel nog worden toegepast.

Beleggers, ontwikkelaars, alle relevante partijen, worden betrokken.

560

Toezegging door Gedeputeerde: aan tafel met gemeenten zal hij het punt van 'oog hebben voor het lokale om bureaucratiesering te voorkomen' benadrukken.

De **voorzitter** vraagt of het voorliggende voorstel als **besprekstuk** of als **hamerstuk** kan worden doorgeleid naar de vergadering van **Provinciale Staten** op **30 september**.

565

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dit als besprekstuk te willen behandelen.

Het voorliggende stuk wordt als **besprekstuk** doorgeleid naar de vergadering van Provinciale Staten op 30 september.

570

6. B-Agenda Klimaat en Energie

575

6a. **Energie: Rapport Systemstudie Energie-Infrastructuur Noord-Holland 2020-2050 (B-agenda commissie RWK 09-09-2019)**

580

Dit punt is ter bespreking door het College op de agenda gezet. De systeemstudie is eerder aangekondigd in verschillende documenten. Er wordt in gesprek gegaan over de uitkomsten van het onderzoek.

585

Mevrouw **Klaassen** (D66) vindt het goed dat deze studie is uitgezet. Er komen opvallende uitkomsten uit. De systeemstudie is input voor de RES.

De Provincie is partner, wat wil de Provincie met de systeemstudie? Ze mist duiding over de aanbevelingen, hoe pakken wij die op? Of gebeurt dat in gezamenlijkheid met de partners? Bij de oplossingsrichtingen mist zij gelijkstroom. Waarom is dat niet meegenomen?

590

De heer **Klein** (CU) vraagt zich af hoe de tientallen aanbevelingen worden opgepakt. De heer Klein mist in de studie de brief van Minister Wiebes van 28 juni waarin staat dat we flexibeler met het net moeten omgaan. Hoe neemt Gedeputeerde deze zaken mee?

595

Mevrouw **Kaamer van Hoegge** (VVD) ziet de systeemstudie als bijlage bij de RES-sen. Het had bij het vorige agendapunt kunnen worden meegenomen. Hoe wordt dit stuk nu gebruikt? Het stuk sorteert voor op wat mogelijk is en niet mogelijk is in de RES-sen. Ze gaat ervan uit dat dit bij de twee gebieden wordt meegenomen.

600

In de systeemstudie staat ook aangegeven welke hoeveelheden wind- en zonne-energie de komende jaren kunnen worden opgewekt. Er staan bandbreedtes genoemd. Waarop zijn deze gebaseerd? Of zijn dit de hoeveelheden die in de startnotitie van de RES niet worden genoemd?

605

Vervolgonderzoek is nodig om de verschillende oplossingsrichtingen voor energie en infrastructuur ontwikkeling verder te verkennen. In de systeemstudie worden hiervoor voorstellen gedaan. Zijn Gedeputeerde Staten voornemens om de vervolgonderzoeken uit te voeren? Zijn er aanbevelingen gedaan waar Gedeputeerde Staten wat mee willen of kunnen? Of gaat dit terug naar de netwerkbeheerders omdat zij verantwoordelijk zijn voor deze infrastructuur?

610

De heer **Deen** (PVV) ziet dit ook als verlengde van het vorige agendapunt.

Het is een document met veel knelpunten, met name op het gebied van vraag en aanbod, capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en op financieel vlak. Dit gaat de Noord-Hollandse burger raken. Er is in Nederland een uitstekend werkend en betaalbaar gasnetwerk. Hij vindt het onbegrijpelijk dat er zoveel geld wordt uitgegeven aan de energietransitie.

615

Kernenergie komt niet voor in dit rapport, dat vindt de PVV een grote gemiste kans. De vraag aan Gedeputeerde is of hij zich er alsnog voor wil inzetten dat kernenergie een plek krijgt in een eventueel vervolgonderzoek.

Het rapport toont aan dat we van het gekozen pad af moeten. Dit pad zal ons leiden richting sociaal economische ellende.

Mevrouw **Gielen** (GL) vraagt zich af of er contact is tussen de regio's en Gedeputeerde.

Het probleem van het elektriciteitsnet wordt aangekaart, maar ook het onderzoek naar warmtenetten en moleculenroute komen naar voren. In het coalitieakkoord is afgesproken dat er een visie komt op het benutten van de bodem voor warmtenetten, warmte- en koudeopslag en ondergrondse infrastructuur. Er is haast bij geboden, wanneer kunnen we deze visie verwachten? Het is belangrijk dat er een vervolg wordt gegeven aan deze systeemstudie.

In het coalitieakkoord is ook afgesproken dat er een warmte en CO2 kaart komt. Wanneer kunnen we deze verwachten?

625 Kan Gedeputeerde iets zeggen over de 'moleculenroute'? Het lijkt mevrouw Gielen goed om dit mee te nemen in het vervolgonderzoek.

De heer **Smaling** (SP) vindt het rapport nuttig en vraagt zich af wat de plek van het rapport is in het vervolgotraject. Waarover moet het vervolgonderzoek gaan? Wat zijn de financiële consequenties van de keuzes in het rapport? Zou het prioriteit moeten hebben?

Mevrouw **Sanderse** (CDA) vraagt zich af wat we moeten met dit rapport? Ze ervaart een groot gevoel voor urgentie. De opdrachtgevers zijn de Provincie, de gemeente Amsterdam, havenbedrijven en netbeheerders. Er wordt een groot appèl gedaan om zaken te regelen. Wie gaat dat doen?

635 De vaststelling van de RES laat juist nog even op zich wachten. Hoe kunnen we het gevoel voor urgentie vorm geven?

Mevrouw **De Vries** (PvdA) benoemt dat het rapport de complexiteit van deze materie en de urgentie helder maakt. De hoeveelheid van aanbevelingen maakt het belangrijk om hier dieper op in te gaan. Ze vraagt Gedeputeerde om bijvoorbeeld een BOT-sessie.

De heer **Dekker** (FvD) vraagt zich af hoe het rapport zich verhoudt tot de plannen om grote datacenters toe te staan in Noord-Holland.

Hoe zouden we in dit kader willen omgaan met de moleculenroute?

645

Beantwoording door Gedeputeerde **Stigter**:

Gedeputeerde vindt het een goede zaak dat er opdracht is gegeven voor deze studie. Dit heeft ervoor gezorgd dat Noord-Holland, samen met de andere deelnemende partijen, iets unieks heeft gemaakt. Als eerste, en enige, provincie, hebben we een beeld van wat het vraagstuk van de energie- infrastructuur is en hoe zich dat verhoudt tot de energietransitie en andere ontwikkelingen, zoals economische ontwikkeling. Het geeft aan waar de komende jaren knelpunten kunnen worden verwacht en mogelijke oplossingsrichtingen. In andere delen van het land worden nu vergelijkbare studies gedaan. De Provincie Noord-Holland heeft inzicht als geheel. Dat dient ook als input op de RES-sen. Ook daarbuiten kan er worden gestuurd op ruimtelijke processen.

655 Er worden tientallen aanbevelingen gedaan, heel verschillend van aard. De komende tijd moet worden bepaald wat er met voorrang wordt opgepakt, wat we later doen of helemaal niet. De Provincie heeft hierbij een belangrijke rol, maar is niet de enige partij. Ook netbedrijven, bijvoorbeeld, hebben een belangrijke rol. De provinciale rol op dit vlak zou heel groot kunnen zijn. Het is een grote prioriteit in de energietransitie.

660 De precieze duiding van de maatregelen kan Gedeputeerde nog niet geven. Dat moet eerst worden besproken met de andere partners. Gelijkstroom is wel een onderdeel van deze studie geweest. De relatie met het Rijk is belangrijk, deze heeft gefaciliteerd. Dat loopt gelijktijdig met het moment dat de studie is uitgebracht. Het staat ook bij het Rijk op de agenda. De helft van het debat vorige week over klimaat en energie ging over de beschikbaarheid van de energie-infrastructuur omdat dat een belangrijke randvoorwaarde is.

665

Voor een deel draait het Rijk aan de knoppen. Waarom hebben we het niet zien aankomen? De behoefte aan elektriciteit is veel sneller gestegen dan er in de opslag lag. Daarnaast kon men niet investeren door wettelijke beperkingen. Daarom moeten we komen tot een aanpassing in de regelgeving.

670 Het rapport wordt meegegeven als input aan de RES-sen. Het is ook belangrijk voor andere trajecten. Dat krijgt een vervolg, op verschillende plekken. Het wordt snel opgepakt.

Begin volgend jaar kan een visie over het ondergrond-oppervlak worden verwacht. In de kop van Noord Holland zijn al mogelijkheden voor waterstof.

Dit moet niet alleen als rapport worden neergelegd, maar moet ook duiding krijgen.

675 Het rapport bevat waardevolle informatie, de uitwerking komt nog. Wie dat gaat doen, is onderdeel van die uitwerking. Gedeputeerde zal benadrukken dat het met prioriteit wordt opgepakt.

De datacenters zijn meegenomen in het rapport zelf. Eén van de aanleidingen van het rapport is de toename van de behoefte aan elektriciteit. Er wordt ook aan de slag gegaan met netverzwaring.

680 De heer **Deen** (PVV) vraagt of kernenergie een plek krijgt in een eventueel vervolgonderzoek?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat het vraagstuk rondom kernenergie verder gaat dan de energie-infrastructuur. Zo lang het niet in het coalitieakkoord is afgesproken, is het uitgesloten.

685 De heer **Deen** (PVV) attendeert Gedeputeerde erop dat deze studie gaat over de ontwikkeling van het aanbod van energie tussen 2030 en 2050. Hij denkt niet dat het college zelf kan bepalen dat we het niet doen.

690 7. Rondvraag gedeputeerde Stigter (portefeuilles Klimaat en Energie)

De heer **Hollebeek** (PvdD) heeft een rondvraag aangemeld. Bij agendapunt 10a, Wijziging Omgevingsvergunning Windpark Hemweg, zit een voorstel voor het schrappen van de monitoringsverplichting voor slachtoffers van windmolens. Er was geen stuk aanwezig waaruit valt af te leiden op basis waarvan Provinciale Staten hierover moet kunnen beslissen. Hij vraagt of commissieleden in het vervolg stukken waarnaar wordt verwezen bij de agendastukken kunnen krijgen.

700 **Gedeputeerde Stigter antwoordt dat dat kan.**

De **voorzitter** verzoekt om punten voor de rondvraag tijdig aan te leveren.

8. Sluiting

705

De **voorzitter** sluit deze eerste commissievergadering van deze coalitieperiode om 20.45 uur en dankt iedereen voor zijn of haar inbreng.

710